

Nr 69.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet; given Stockholms slott den 6 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och folkhushållningsdepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Gjöres.

Med skrivelse den 20 december 1947 har styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget överlämnat en den 18 i samma månad dagtecknad promemoria, vari styrelsen bland annat anmält, att bolaget råkat i likviditets-svårigheter till följd varav bolaget vore i omedelbart behov av kapitalltillskott.

Innan jag lämnar en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i promemorian ber jag att få erinra följande om bolagets hittillsvarande verksamhet.

Svenska skifferoljeaktiebolaget bildades i januari 1941 med ett aktiekapital av 15 000 000 kronor, varav staten tecknade 14 999 400 kronor. År 1942 ökades aktiekapitalet med 11 000 000 kronor till 26 000 000 kronor. Bolaget bedrev ursprungligen sin verksamhet endast vid Kvarntorp i Ekeby socken av Örebro län. Jämlikt medgivande av 1943 års riksdag (r. skr. nr 49) överfördes emellertid den 1 juli samma år flottans skifferoljeverk vid Kinne-Kleva å Kinnekulle till bolaget, vars aktiekapital i samband därmed ökades med 3 200 000 kronor till 29 200 000 kronor. Enligt statsräkenskaperna utgjorde tillgångsvärdet å statens aktier i bolaget efter överförande av Kinne-Klevaverket 29 238 459 kronor 95 öre.

Jämlikt beslut av 1943 års riksdag (r. skr. nr 49) har bolaget dessutom för ytterligare utbyggnad av anläggningarna vid Kvarntorp och Kinne-Kleva av staten beviljats ett lån å 25 600 000 kronor.

År 1944 beslöt riksdagen (r. skr. nr 392) att dels efterskänka ifrågasvarande lån dels ock för budgetåret 1944/45 anvisa till avskrivning av lånet ett anslag av 25 600 000 kronor samt till avskrivning å statens aktier i skifferoljebolaget ett anslag av 29 238 400 kronor. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1944 avskrevs därefter i statsräkenskaperna lånet per den 1 juli samma år. Statens innehav av aktier i bolaget upptogs därefter från sistnämnda dag till 100 kronor. I bolagets balansräkning per den 30 juni 1945 vidtogos mot det efterskänkta lånet svarande avskrivningar å anläggningarna vid Kvarntorp och Kinne-Kleva samt utjämning av den från föregående år balanserade förlusten. Någon nedskrivning av aktiekapitalet ägde däremot icke i samband härmed rum i bolagets räkenskaper.

I skrivelse den 20 december 1944 till dåvarande statsrådet Rubbestad anhöll styrelsen för skifferoljebolaget om direktiv rörande den fortsatta driften vid bolagets anläggningar. I skrivelsen med därtill fogade bilagor framhöll styrelsen att driften vid Kinne-Klevaverket, även om den rationaliserades, skulle komma att lämna ett betydande underskott. Styrelsen föreslog därför, att driften vid Kinne-Klevaverket skulle få nedläggas, så snart försörjningsläget i fråga om flytande bränsle inom landet medgäve detta. I fråga om anläggningen vid Kvarntorp funnes emellertid enligt styrelsens uppfattning möjligheter att genom rationaliseringar och anläggningar för tillvaratagande av biprodukter komma fram till ett ekonomiskt resultat, som skulle medgiva amortering och förräntning av det nya kapital, som för nämnda ändamål investerades i företaget. Styrelsen ansåge därför att förutsättningar föreläge för att skifferoljeverket i Kvarntorp skulle kunna betraktas som ett normalt långtidsföretag. Styrelsens ställningstagande till frågan om fortsatt drift eller driftsnedläggelse vid Kvarntorp motiverades även av hänsyn till verkets betydelse som beredskapsreserv. Man kunde nämligen icke med bestämdhet säga om järnkonstruktioner, rörledningar och murverk vid driftsnedläggelse kunde omses, så att de efter ett antal år åter kunde tagas i bruk utan att större ombyggnad behövde förekomma. Man måste därför, om driften lades ned, räkna med en kapitalförtäring, som tillsammans med kostnaderna för nödvändiga underhållsarbeten kunde upp-

skattas till 2 500 000—3 500 000 kronor per år. Själva igångsättandet av verket vid en kris på oljemarknaden skulle taga ett ganska stort kapital i anspråk. För Kinne-Klevaverkets del visade kalkylerna däremot, att det bleve billigare att lägga ned verket än att upprätthålla driften enbart ur beredskapsynpunkt.

I skrivelse den 14 februari 1945 från dåvarande statsrådet Rubbestad underrättades styrelsen för skifferoljebolaget om att regeringen i likhet med i ärendet hörda remissmyndigheter delade styrelsens uppfattning, att skifferoljeverket i Kvarntorp borde betraktas som ett normalt långtidsföretag, medan däremot driften vid Kinne-Kleva borde nedläggas, så snart försörjningsläget i fråga om flytande bränsle inom landet medgäve detta. Bolaget borde alltså känna sig oförhindrat att vidtaga alla de dispositioner, som överensstämde med detta regeringens ståndpunktstagande.

I en till chefen för handelsdepartementet ställd, den 18 februari 1946 dagtecknad skrivelse framlade styrelsen därefter vissa förslag till rationalisering av driften och utbyggnad av anläggningarna. I skrivelsen framhöll styrelsen inledningsvis att den påbörjat vissa rationaliseringsarbeten vid Kvarntorpsverket i syfte att åstadkomma ett förbättrat driftresultat. Dessa arbeten omfattade uppförande av en skifferkoksförbränningsanläggning och två kalkugnar samt omläggning av skiffertransporten från bildrift till elektrisk järnvägsdrift varjämte planerades ytterligare en kalkugn. Enligt styrelsens beräkningar komme den årliga driftförlusten, när dessa anläggningar kommit i full drift, att uppgå till cirka 1 600 000 kronor, vartill komme årliga värdeminskningar å tillhopa cirka 2 000 000 kronor. På längre sikt skulle sålunda erfordras ett tillskott från statens sida av cirka 3 600 000 kronor om året, därest anläggningarna skulle bibehållas i det skick, vari de befunno sig efter genomförandet av nyssnämnda rationaliseringsplan. Styrelsen hade emellertid även undersökt vilka åtgärder som kunde vidtagas för att nedbringa eller helt eliminera den beräknade förlusten. Detta ansågs kunna ske genom omfattande nyinvesteringar, syftande till att möjliggöra ytterligare rationalisering av produktionen samt ökad utvinning av biprodukter. Sålunda föreslog styrelsen uppförande av en tredje kalkugn och en gasolanläggning samt ombyggnad av tre ugnshus jämte därav betingad utvidgning av ångkraftcentral m. m. De totala kostnaderna härför beräknades till sammanlagt 18 200 000 kronor. Sedan nyanläggningarna kommit i fullt bruk, vilket ansågs kunna ske fr. o. m. verksamhetsåret 1951/52, beräknades bolaget lämna ett årligt överskott med 2 700 000 kronor efter avdrag av avskrivningar å såväl gamla som nya anläggningar samt ränta å nyanläggningskapitalet. Enligt styrelsens förslag borde en första utbyggnadsetapp utföras till följande kostnader nämligen för tredje kalkugnen 200 000 kronor, för gasolanläggningen 6 500 000 kronor samt för ombyggnad av ett ugnshus 4 000 000 kronor eller tillhopa 10 700 000 kronor. Driften beräknades kunna igångsättas vid den nya kalkugnen den 15 februari 1947 och vid övriga anläggningar den 1 januari 1948. Utöver nämnda kapitalbehov för planerade nyanläggningar erfordrades enligt styrelsens beräkningar för täckning av

driftsförluster under räkenskapsåren 1946/47 och 1947/48 samt för ersättningsanskaffningar under övergångsperioden ytterligare nytt kapital å tillhoppa 5 300 000 kronor. Bolagets sammanlagda behov av nytt kapital uppginge sålunda till 16 000 000 kronor. Det kapital å sammanlagt 7 500 000 kronor, som erfordrades för den andra etappen i utbyggnadsprogrammet (ombyggnad av två ugnshus) ansåg styrelsen kunna täckas genom driftsöverskott och tillfällig upplåning.

I anledning av framställningen föreslog Kungl. Maj:t i proposition 1946: 304 riksdagen att under kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, anvisa ett investeringsanslag av 16 000 000 kronor till nyteckning av aktier. Med godkännande av utbyggnadsprogrammet anvisade riksdagen det begärda anslaget (r. skr. nr 440).

I förutnämnda skrivelse den 18 februari 1946 framlades jämväl en plan för bolagets finansiella rekonstruktion. Enligt styrelsens beräkningar uppgingo de totala anläggningskostnaderna vid Kvarntorp till 81 285 000 kronor. Härav kunde 55 065 000 kronor anses utgöra merkostnader, betingade av krisförhållanden. De normala anläggningskostnaderna per den 30 juni 1946 beräknades sålunda till 26 220 000 kronor. Förslitningsavdragen t. o. m. nämnda tidpunkt beräknades till 4 696 000 kronor. För femårsperioden 1946/47—1950/51 d. v. s. den tid varunder driften vid Kvarntorp icke förväntades fullt kunna täcka avskrivningsbehovet beräknades förslitningsavdraget utgöra 9 784 000 kronor. Enligt styrelsens förslag skulle de normala anläggningskostnaderna reduceras med beräknade förslitningsavdrag för tiden t. o. m. räkenskapsåret 1950/51. Detta skulle ge ett nettovärde å befintliga anläggningar om $26\,220\,000 - 4\,696\,000 - 9\,784\,000 = 11\,740\,000$. Anläggningarnas beräknade nettobokföringsvärde per den 30 juni 1946 uppgick till 25 587 000 kronor. Den enligt styrelsens beräkningar erforderliga nedskrivningen av värdet av anläggningarna vid Kvarntorp utgjorde sålunda 13 847 000 kronor.

För anläggningarna vid Kinne-Kleva beräknades nedskrivningsbehovet till 2 466 000 kronor, varefter värdet av Kinne-Klevaverkets tillgångar komme att upptagas till 100 000 kronor ungefärligen motsvarande jordbruksvärdet.

Det totala nedskrivningsbeloppet beträffande bolagets anläggningar beräknades sålunda uppgå till 16 313 000 kronor. Nedskrivningarna borde enligt styrelsens förslag täckas genom nedsättning av aktiekapitalet.

Enligt styrelsens mening borde aktiekapitalet emellertid därutöver nedsättas med ytterligare belopp. I första hand föreslogs sålunda att täckning för den beräknade förlusten under de tre nämnda räkenskapsåren å sammanlagt 3 359 000 kronor skulle anteciperas i samband med rekonstruktionen därigenom att motsvarande belopp av aktiekapitalet överfördes till reservfonden. Vidare borde enligt styrelsens mening samtidigt till reservfonden överföras ett belopp som kunde beräknas kvarstå där på längre sikt och som med hänsyn till nya aktiebolagslagens bestämmelser borde uppgå till minst 20 % av det efter rekonstruktionen erforderliga aktiekapitalet. Styrelsen föreslog att beloppet bestämdes till 5 528 000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda enligt styrelsens förslag aktiekapitalet nedsättas med 25 200 000 kronor från 29 200 000 kronor till 4 000 000 kronor. Nämda belopp 25 200 000 kronor skulle överföras till reservfonden. Vid bokslutet per den 30 juni 1946 skulle bolagets anläggningar nedskrivs med 16 313 000 kronor, varefter på reservfonden skulle kvarstå 8 887 000 kronor. Under de tre första räkenskapsåren efter rekonstruktionen skulle fonden till följd av driftsförluster efter hand nedgå till omkring 5 528 000 kronor.

Enligt beslut av 1946 års riksdag (r. skr. nr 440) godkändes de av styrelsen föreslagna åtgärderna till rekonstruktion av bolaget. Bolagets aktiekapital nedsattes till 4 000 000 kronor, varjämte nytt aktiekapital tillfördes bolaget till ett belopp av 16 000 000 kronor. Bolagets aktiekapital utgjorde alltså efter 1946 års beslut 20 000 000 kronor.

Efter särskild proposition i ämnet (prop. 1946: 48) bemyndigade 1946 års riksdag (r. skr. nr 435) Kungl. Maj:t att medgiva skifferoljebolaget att nedlägga driften vid skifferoljeverket vid Kinne-Kleva.

I skrivelser den 7 och 26 februari 1947 framlade styrelsen för skifferoljebolaget sedermera en plan för distribution i egen regi av gasol samt utredning om utbyggnad av en kemisk-teknisk industri för tillverkning av högvärdiga produkter med vissa i gasolen ingående s. k. omättade kolväten såsom utgångsmaterial.

I fråga om finansieringen av de framlagda förslagen anförde styrelsen att kapitalbehovet för gasoldistributionen beräknats till omkring 4 000 000 kronor i slutet av år 1952 samt att kostnaderna för utbyggnaden av den kemisk-tekniska industrien, som föreslagits bära ske i tre etapper, uppskattades för första etappen till 1 500 000 kronor och för andra utbyggnadsetappen till 2 000 000—2 500 000 kronor. Beträffande den tredje utbyggnadsetappen, som befunne sig på utredningsstadiet, ansåg sig styrelsen icke kunna för det dåvarande framlägga ett definitivt förslag. Det sammanlagda aktuella kapitalbehovet uppgick alltså till 8 000 000 kronor. Styrelsen föreslog att kapitalanskaffningen skulle ske genom upplåning och att frågan om aktiekapitalets ökning borde upptagas först då man mera definitivt kunde överblicka i vilken utsträckning en dylik vore erforderlig. Vid ärendets föredragning framhöll emellertid min företrädare i ämbetet, att en del av de föreslagna investeringarna måste anses ha investeringskaraktär och att denna del därför i princip torde bära tillskjutas i form av aktiekapital, medan återstoden borde finansieras i första hand med egna medel och i andra hand genom upptagande av lån. Bolaget borde sålunda äga rätt att i den mån egna medel icke stode till förfogande upptaga lån mot pantförskrivning av inteckningar i bolagets egendom för genomförande av det av styrelsen föreslagna programmet. Frågan om en konsolidering av låneskulden kunde lämpligen anstå till dess att bolagets vid 1946 års riksdag beslutade rationaliseringsprogram genomförts och erfarenhet vunnits rörande gasoldistributionen. I enlighet med vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t i proposition 1947: 219 riksdagen att under kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, till tecknande av

ytterligare aktier i skifferoljebolaget anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Riksdagen, som anslöt sig till vad föredragande departementschefen föreslagit beträffande sättet för bestridandet av de ifrågasatta investeringarna, anvisade det begärda anslaget å 3 000 000 kronor till ytterligare aktieteckning (r. skr. nr 381). Någon aktieteckning har emellertid ännu ej kommit till stånd.

Jag övergår nu till att redogöra för innehållet i bolagets förenämnda promemoria den 18 december 1947, vid vilken fogats vissa bilagor, däribland styrelsens förvaltningsberättelse för räkenskapsåret 1946/47. Med hänsyn till ärendets natur torde en mera fullständig redogörelse av styrelsens förslag icke böra lämnas i detta sammanhang. Handlingarna i ärendet komma emellertid att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Av styrelsens förvaltningsberättelse framgår bl. a. att vissa anläggningar färdigställdes under räkenskapsåret, däribland skifferkoksförbränningsanläggningen och tredje kalkugnen. Den för skiffertransport avsedda elektriska järnvägen beräknades bliva färdig att tagas i bruk under första hälften av år 1948. På grund av rådande materialbrist och knapphet på arbetskraft med därav föranledda förseningar av leveranstider hade färdigställandet av nämnda anläggningar blivit fördröjda utöver vad som ursprungligen beräknats. Højningen av den allmänna prisnivån hade därjämte i förhållande till vad som beräknats medfört vissa icke obetydliga merkostnader för nämnda anläggningar.

Vidare framgår av förvaltningsberättelsen att knapphet på material och arbetskraft komme att medföra, att iordningställandet av gasolanläggningen och ombyggnaden av ett ugnshus, vilka arbeten hade beräknats bli färdiga den 1 januari 1948, icke kunde beräknas vara slutförda förrän tidigast under första hälften av år 1949. Å nämnda anläggningar väntades uppkomma betydande fördyringar.

Tidigare hade styrelsen beräknat, att driftsunderskottet för räkenskapsåret 1946/47 skulle stanna vid 2 300 000 kronor. I verkligheten hade driftsunderskottet för samma år uppgått till i runt tal 6 700 000 kronor. I detta belopp inginge dock vissa utgifter för tillredningsarbeten i skifferbrottet m. m., som egentligen borde fördelas på flera räkenskapsår. Frånräknas dessa utgifter erhålles som driftsförlust under året i runt tal 4 800 000 kronor. Styrelsen har i förvaltningsberättelsen förklarat, att ökningen av den beräknade förlusten förorsakats av förseningar av förenämnda anläggningar, av minskad tillgång på elektrisk kraft och højning av priset på inköpt elektrisk kraft, av höjda kollektivavtalsbundna löner samt av den stränga vinterkyllan med därav föranledda driftsavbrott och igångkörningssvårigheter vid nyanläggningar.

Av styrelsens promemoria jämte därtill fogade bilagor framgår, att de oförutsett höga driftsförlusterna i förening med kostnadsstegringar å vissa nyanläggningar ställt större anspråk på bolagets likvida tillgångar än som ursprungligen beräknats. De medel, som av 1946 års riksdag beviljats för

täckande av driftsförluster och kostnader för ersättningsanskaffningar under räkenskapsåren 1946/47 och 1947/48, hade redan förbrukats. Av det belopp, som enligt beslut av samma riksdag avsetts till ny- och ombyggnader, hade den 1 juli 1947 5 182 000 kronor tagits i anspråk för ändamålet. Av återstoden, 5 518 000 kronor, hade vid samma tidpunkt 3 976 000 kronor använts för täckande av driftsförluster och kostnader för ersättningsanskaffningar. Därefter återstående medel hade helt tagits i anspråk för täckande av anläggningskostnader enligt 1946 års beslut och av driftsunderskott, som uppkommit efter den 1 juli 1947. För att tillgodose sitt behov av likvida medel hade bolaget nödgats upptaga ett tillfälligt banklån å 3 000 000 kronor. Trots detta skulle bolaget enligt styrelsens beräkningar komma att vid utgången av februari månad 1948 ha ett underskott i likvida medel.

I denna situation hade styrelsen funnit det påkallat att underställa statsmakterna frågan om fortsatt finansiering av bolagets verksamhet.

Med utgångspunkt från statsmakternas principiella beslut 1946 att bolagets anläggningar vid Kvarntorp av beredskapsskäl borde bibehållas i driftsdugligt skick syntes det styrelsen föreligga tre huvudalternativ, enligt vilka bolagets fortsatta verksamhet kunde anordnas. Alternativen äro följande.

1) Pågående utbyggnad enligt 1946 års beslut avbrytes, varvid dock förutsättes att i USA beställd, delvis betald och levererad gasolanläggning hemtages för att undvika i USA eljest uppkommande kostnader för vård och förvaring av anläggningen. Det förutsättes vidare, att i övrigt redan gjorda beställningar fullföljas, vilket är nödvändigt med hänsyn till att tillverkningen hos respektive leverantörer redan fortskridit så långt, att beställningarna icke rimligen kunna annulleras.

2) Redan påbörjade anläggningar enligt 1946 års beslut fullföljas (gasolanläggning, ombyggnad av ett ugnshus och tillbyggnad av ångcentral).

3) Samtliga nybyggnader enligt 1946 års beslut fullföljas. (Utöver alt. 2 ombyggnad av ytterligare två ugnshus.)

Att bedöma storleken av det kapital som skulle erfordras för de olika alternativen är, framhåller styrelsen, under nuvarande ovissa ekonomiska förhållanden ytterst svårt. Styrelsen framlägger emellertid i promemorian vissa ungefärliga beräkningar rörande kapitalbehovet för tiden 1 juli 1947—30 juni 1952 enligt de olika alternativen. För täckning av återstående anläggningskostnader samt driftsförluster och vissa andra kostnader skulle enligt beräkningarna under nämnda tid erfordras 27 000 000 kronor vid alt. 1, 20 600 000 kronor vid alt. 2 och 25 500 000 kronor vid alt. 3. Styrelsen har även sökt uppskatta det framtida driftsresultatet vid olika alternativ. I detta hänseende avse beräkningarna tiden efter den 1 juli 1952, då enligt styrelsens åsikt fortfarighetstillstånd och full avsättning för produktionen skulle ha uppnåtts vid alla alternativen. Den fortsatta driften beräknades under ett normalår komma att lämna vid alt. 1 ett årligt underskott av 3 200 000 kronor, vid alt. 2 och 3 däremot årliga överskott av 1 300 000 kronor respektive 4 550 000 kronor, allt exklusive ränta och avskrivningar. Styrelsen betonar, att siffrorna äro osäkra med hänsyn till den ovissa ekonomiska utvecklingen.

Beträffande frågan vilket alternativ som borde väljas för bolagets fortsatta verksamhet framhåller styrelsen, att alt. 3, vilket betydde ett fullföljande av de år 1946 beslutade utbyggnaderna, syntes fördelaktigast ur företagsekonomisk synpunkt. Alt. 2, som tidigare tänkts endast som en etapp på väg mot utbyggnaden enligt alt. 3, ansåge styrelsen mindre gynnsamt. Vid alt. 1, innebärande att den pågående utbyggnaden finge avbrytas, syntes det styrelsen näppeligen kunna undvikas att bolaget måste tillföras årliga subventioner för driftens upprätthållande. Styrelsen vore emellertid fullt medveten om att på grund av det ansträngda ekonomiska läget och de ovissa framtidsutsikterna bolagets fortsatta verksamhet icke kunde betraktas enbart ut företagsekonomisk synpunkt. Styrelsen önskade endast framföra de anförda alternativen, vilka enligt styrelsens mening vore de för bolagets fortsatta verksamhet faktiskt föreliggande utvecklingslinjer, mellan vilka man hade att välja.

Bolaget har vidare inkommit med en sammanställning utvisande det medelsbehov som vore erforderligt för tiden intill den 1 januari respektive den 1 juli 1949, därest pågående utbyggnadsarbeten nu skulle avbrytas. Medelsbehovet, som i fråga om likvider för redan gjorda beställningar beräknats från samma utgångspunkter som i alt. 1, är enligt sammanställningen följande.

Återstående anläggningskostnader	1 932 000
Täckande av driftsförluster och ersättningsanskaffningar	3 976 000
Driftsförlust $\frac{1}{7}$ 1947 — $\frac{30}{6}$ 1948	3 500 000
Driftsförlust $\frac{1}{7}$ 1948— $\frac{31}{12}$ 1948	1 600 000
Markförvärv, bostadssubventioner, ränta och oförutsett.....	2 000 000
	<hr/>
	Summa kr. 13 008 000
Driftsförlust $\frac{1}{1}$ 1949— $\frac{30}{6}$ 1949	1 600 000
Markförvärv, bostadssubventioner, ränta och oförutsett $\frac{1}{1}$ 1949— $\frac{30}{6}$ 1949	300 000
	<hr/>
	Summa kr. 14 908 000.

Den i sammanställningen angivna posten till återstående anläggningskostnader har beräknats på följande sätt. Därest redan gjorda beställningar fullföljas skulle de medel som återstå att betala uppgå till 8 400 000 kronor. Till gäldande härav räknar bolaget med att disponera dels 5 518 000 kronor som — därest bolaget beredes ersättning för redan inträffade driftsförluster utöver beräknade — återstå av de enligt 1946 års beslut anvisade medlen, dels ock 950 000 kronor, som 1947 års riksdag beviljat för gasol-distributionen. Det belopp som sålunda erfordras för ändamålet utgör enligt bolagets beräkningar (8 400 000 — 5 518 000 — 950 000 =) 1 932 000 kronor.

Posten täckande av driftsförluster och ersättningsanskaffningar uppgår egentligen till 4 439 600 kronor. Emellertid skall från nämnda belopp avräknas dels 239 600 kronor utgörande ej utnyttjade anslagsmedel för ersätt-

ningsanskaffningar dels ock 224 000 kronor utgörande tidigare beräknad förlust för räkenskapsåret 1947/48. Härigenom bör posten beräknas till 3 976 000 kronor.

Ett uppskjutande av pågående utbyggnadsarbeten betyder alltså enligt utförda beräkningar, att ett kapitaltillskott erfordras för tiden intill den 1 januari 1949 av omkring 13 000 000 kronor och för tiden intill den 1 juli 1949 av omkring 15 000 000 kronor.

Det framhålles också i sammanställningen, att ett dröjsmål med de utbyggnadsarbeten, varom det här är fråga, komme att medföra ökade driftsförluster utöver vad som i promemorian av den 18 december 1947 beräknats för genomförandet av alt. 2 och 3.

Dessa utökade driftsförluster stå i proportion till den längre tid det kommer att taga, innan färdigställning av nyanläggningarna kan ske och böra för både alt. 2 och 3 bliva enligt nedanstående uppställning:

1. Anläggningsarbetena återupptagas ¹ / ₇ , 1949.	
Ökade driftsförluster för alt. 2 och 3	3 200 000
Oförutsett m. m.	600 000
	Summa kr. 3 800 000
2. Anläggningsarbetena återupptagas ¹ / ₇ , 1949.	
Ökade driftsförluster för alt. 2 och 3	4 800 000
Oförutsett m. m.	860 000
	Summa kr. 5 660 000.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har skifferoljebolagets verksamhet icke utvecklats sig efter de beräkningar, som lågo till grund för 1946 års riksdags beslut rörande bolagets finansiella rekonstruktion och framtida verksamhet. Åtskilliga faktorer ha samverkat till att utvecklingen gått i en för bolaget oförmånlig riktning. Detta har medfört, att driftsunderskottet för räkenskapsåret 1946/47, vilket förutsattes bliva omkring 2 300 000 kronor, kommit att uppgå till ett betydligt större belopp. Sålunda har driftsförlusten uppgått till cirka 4 800 000 kronor, vartill komma vissa utgifter å cirka 1 900 000 kronor, vilka egentligen borde fördelas å flera räkenskapsår. Det sammanlagda driftsunderskottet uppgår alltså till cirka 6 700 000 kronor. Bolaget har även råkat i likviditetssvårigheter och är i omedelbart behov av medelstillskott.

Det sålunda inträdda läget gör det nödvändigt att förutsättningslöst ompröva bolagets ställning. Denna prövning bör i första hand verkställas av särskilt tillkallade utredningsmän. Jag avser att senare hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla dylika utredningsmän.

I avbidan på utredningens resultat bör verkets fortsatta utbyggnad enligt 1946 års riksdagsbeslut tillsvidare anstå. Driften vid bolagets anläggningar bör dock fortsätta och erforderliga medel härför ställas till förfogande. Dessutom böra medel avses för betalning av redan gjorda beställningar.

Frågan om medelstillskott till bolaget måste emellertid med hänsyn till likviditetssvårigheterna upptagas till behandling redan nu och sålunda utan att avvakta det resultat, vartill utredningen kan komma. Då det icke med säkerhet kan bedömas vid vilken tidpunkt slutligt förslag i ämnet kan föreläggas riksdagen torde medelstillskottet böra avse tiden till och med den 30 juni 1949. Enligt bolagets sammanställning bör därför medelsbehovet för nämnda tid, om utbyggnaden fullföljes i den omfattning jag nyss angivit, beräknas på följande sätt.

Till täckande av merkostnader å anläggningarna erfordras 1 932 000 kronor. Enligt 1946 års beslut avsågos för driftsförluster under tiden 1 juli 1946—30 juni 1948 samt för sådana på samma tid belöpande ersättningsanskaffningar, som normalt borde täckas med driftsöverskott, ett belopp av 5 300 000 kronor. Detta belopp har emellertid i sin helhet förbrukats under tiden 1 juli 1946—30 juni 1947. Därutöver har för täckande av driftsförluster under sagda tid av medel som tidigare avsetts till utbyggnad av anläggningarna tagits i anspråk 3 976 000 kronor. Sistnämnda belopp måste tillföras bolaget. Driftsunderskottet under tiden 1 juli 1947—30 juni 1949 beräknar bolaget nu till 6 700 000 kronor däri inräknat kostnader för ersättningsanskaffningar. Av detta belopp belöpa 3 500 000 kronor på räkenskapsåret 1947/48 och 3 200 000 kronor på räkenskapsåret 1948/49. Härutöver erfordras för tiden 1 juli 1947—30 juni 1949 till markförvärv, bostadssubventioner, räntor och oförutsedda utgifter ett sammanlagt belopp av 2 300 000 kronor.

De medel som sålunda skulle bli behövliga för bolaget för tiden 1 juli 1947—30 juni 1949 uppgå alltså till $(1\,932\,000 + 3\,976\,000 + 6\,700\,000 + 2\,300\,000 =)$ 14 908 000 kronor eller avrundat 15 000 000 kronor.

Mot beräkningen av medelsbehovet har jag icke funnit anledning till erinran. Med hänsyn till bolagets likviditetssvårigheter torde medlen böra äskas å tilläggsstat. Anvisningen bör ske i form av ett reservationsanslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan, förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lindenbaum.